

Euskal

ULA IRURETAGOIENA

Donostiako Zinemaldiak euskal zinemaren ospakizun ekitaldian euskal zinemak euskara gutxi duela esan zuen Edurne Azkaratek eszenatokiaren mikrofik, ozen. Esaldiak burrunba egiten du egiazkotasunagatik. Arkitekturaren eszenan antzerako lema errepika daiteke eta ziur naiz beste hainbeste kultur eta sormen ertzetan, antzera dela. Euskarazko ekoizpena kultur komunitatean txikiaren txikia da, komunitate nimiñoa da. Azken mohikanoak. Baina zinemaldiko ekitalditik interesa sorrarazten dit ea zer den euskal adieraren atzean dagoen ulermena, euskara zati txiki bat besterik ez bada, euskaltasunari zer lotzen zaio? Euskal made in Basque Country zigilua-rekin ez ote den berdintzen. Lotura argia dago lokaltasunarekin, 0 km, hemengo. Baina galderak sortzen ditu. Hemengo, hemengo dirulaguntzekin ekoitzi delako? Hemen jaiotakoek egina? Hemen kotizatzen dutenek? Hemengo lurretan pentsatu edo fisikoki hemen burutu delako? Bertakoen interesguneen inguruan sortzen delako? Baldintza horiek guztiak bete ezean, euskal nortasun bat definitu al daiteke sortzen den horretan? Hemengo nolakotasun bat ulertuko dugu euskal adjetibodun kultura kontsumitzean?

Euskal arkitektura elkargoak ez du bere ekitaldietan euskaltasunik gorai-patzen, baina EAE eta Nafarroako lurraldetako arkitektoak biltzen ditu. Euskarak leku gutxi dauka erakuntzaren langileen artean erdaraz beste hizkuntza soinu desberdinak entzuten direnean. Baina euskal izaera lurraldetasun komun batek eskaintzen du ezinbestean, hemengo arautegien aplikazioaren kasuistikak eta gizartearen sentsibilitate espezifikoki erantzuten dion lanbidea izanik. Horren lekuko, Arkitekturaren Astean antolatutako diren programako aktibitateak. Matilde Urcelay figurari omenaldia egin zaio eta ondasun eraikineei ere bai, euskal lurraldetako industria ondasunaren birgaitzearen hausnarketarako erakusketa eta mahai-inguruekin. Hemengo kezkek. Baina nahikoa euskal izango ote? ●

JACOBA MANTEROLA / FOKU

Memoria gara

XABIER LETONA BITERI

Historiak laguntzen digu ulertzen zer gertatu zen, baina baita gaur egun zer garen ulertzen ere. Nola ulertu gaur egungo mundua AEBetako sorrera eta Frantziako Iraultzaren sorrera ezagutu gabe? Nola ulertu gaur egungo Mendebaldeko hegemonia azken bost mendeetako kolonialismo europarraren sustraietan arakatu gabe? Nola ulertu Ekialde Erdian gertatzen ari dena Mandatu Britainiarra, Balfourreko Adierazpena edota sionismoaren sorrera ezagutu gabe?

Autoa gidatu daiteke atzerako ispiluari begiratu barik, baina lasai asko esan daiteke gidariak istripua izango duela berandu baino lehen. Atzera begiratzeak laguntzen digu iraganeko akatsetatik ikasten eta haiek ez errepikatzen. Eta teorikoki bederen, giza eskubideen logikak gidatzen duen munduan, hiltzea, bortxatzea eta arpilatzea arbuigarriak badira, Europak onartu beharko luke horiek eguneroko ogia izan direla bere historia kolonialean.

Hala balitz, gaur egungo Espainiako Estatuak ez luke eragozpenik Ameriketara begiratzean “sentitzen dut” xume bat esateko: “Gure arbasoen konkistak milioika heriotza eragin zuen zuenean, arpilatzea, desjabetzea, esklabotza... Gu ez gara gertaera haien errudun, baina zinez sentitzen dugu gure arbasoek basakeria haiek egin izana”. Hori zintzo esaten bada, asko esaten da. Gero akaso etorriko da barkamen eskaera, edo gertatutakoaren hausnarketa bateratua, kalte ordain morala, monetarioa, ez errepikatze borondatearen adierazpena... batek daki zer, baina etorkizunera bestela begiratzeko zoru berri bat finkatuko litzateke.

Bada ordua Espainia zor hori guztia kitatzen has dadin. Mexikoko agintariak Espainiako Gobernu barkamenarekin akuilatu duten une hau pauso bat emateko aukera ederra litzateke, baina Espainiak jarraitzen du “historia partekatuen harrotasuna”-ren ikuspegian. Iraganarekiko begirada horrek asko diosku Espainiako agintarien gaurko jarreraz. Eta euskal herritarrok zer? Ezaguna da gure arbasoetako askok heriotza eta arpilatze historia horretan izan zuten papera, beraz, bada guk ere antzerako ariketa egiteko sasoa.

Euskal gatazkara etorrita ere, Espainiako Estatuak azken hamabost urteetan landu duen oroimen ikuspegia gehiago izan da irabazlearen kontakizuna finkatzeko ahalegina, aurrera begirako bizikidetzeta lantzeko tresna baino. Batzuei gehiago interesatzen zaie kondena berbaren erabilera politikoa, “sentitzen dut” horrek zabal ditzakeen bideetan arakatzeko baino. Bide berriak, giza eskubideetan eta printzipio demokratikoetan oinarritutakoak. Oraindik urrats ugari eman behar dira alde guztietatik, baina seguruenik dena litzateke oso desberdina urriaren 12ko desfileetan Guardia Zibilak denok dakiguna aitortuko balu: “Bai, torturatu genuen, sentitzen dugu”. Jakina, ez da hori gertatuko. Horregatik, oraindik ere, euskal gizartearen zati handi batentzat desfile horiek irabazlearen eta zapaltzailearen desfileak dira. ●